

ERRSI TEATAJA

DETSEMBER 2011

* XIX tantsupidu puudutab * ERRS tunnustab *
* Alustas uus rahvatantsujuhtide kursus * 2 tagasivaadet Maale ja ilmale *
* Teated * Palju õnne *

XIX TANTSUPEO IDEE ON PUUDUTUS

2014. aastal toimuva XXVI laulupeo kunstiliseks juhiks valiti dirigent Hirvo Surva ning XIX tantsupeo kunstiliseks juhiks Maido Saar. Tantsupeo ideekavandi konkursi võitis töö nimega "Puudutus", mille arendamises osalesid Maido Saar, Kalev Järvela, Toomas Lunge, Aarne Saluveer. Idee autoriks on Sten Weidebaum.

Kommenteerib tantsupeo ideekavandi ja kunstilise juhi konkursi komisjoni esimees **Andi Einaste**:

„Tantsupeod on viimastel kordadel rääkinud metsast ja merest ja jutustanud oma maa avastamisest, "Puudutus" kavand keskendub inimesele ja temale olulistele väärtustele.

Ideekonkursile laekus 13 tööd, mis on suurim arv viimase paarikümne aasta jooksul. Oma osa mängis kindlasti äsja toimunud noorte tantsupidu, kus liigijuhtideks olid noored. Nii seisidki nüüd mitme ideekavandi taga hiljuti pidu lavastanud noored.

Üheks lähteülesandes oli muu hulgas palve esitada nägemus rahvamuusika kasutusest peol, mida olid ka kõik autorid järginud. Samuti plaaniti mitmes kavandis kaasata koore, mis on selge märk sellest, et noortepeol tekkinud sünergia tantsu ja laulu vahel on jäänud inimeste hingedesse.

Peo toimumise kohaks oli lähtetingimustes märgitud staadion, millega ka kõik ideekavandite autorid olid arvestanud. Hetkel on parimaks tantsupeo toimumise kohaks Kalevi staadion, seda nii pealtvaataja kui tantsija seisukohalt. Isiklikult loodan väga, et peagi on võimalik tantsupidusid korraldada spetsiaalselt tantsuväljakuks ehitatud paigas.“

Mida kätkeb endas „Puudutus“? Kirjeldab ideeautor **Sten Weidebaum**:

Mõeldes tantsupeole, mis toimub kahe ja poole aasta pärast, püüdsin ajas rännata, et küsida veel olemata aegadelt, mille järele on siis inimesel kõige suurem igatsus. Mis meid siis kõnetab või mida kõige enam ihkame? Kas selleks võib olla puudutus – hädasolijale sirutunud käsi, sõbralik sõna ja soe pilk?

Mõte puudutusest, kui millestki väga inimlikust ja ajatust kõnetas, hakkas elama ja kasvama ning lõpututes vestlustes aina uutest külgedest avanema. Puudutusest pudeneb seeme mulda, et saada leivaks laual, puudutus muudab looja mõtte nähtavaks ning loodud ilu inspireerib omakorda uusi puudutusi. Puudutused loovad puhtust ja korda ning jagavad nii armastust kui valu. Ilmselt kõige suuremat valu teeb puudutuse puudumine. Puudutusi tuntakse, kuid sageli ei märgata, neid igatsetakse, kuid puudutuse jõudu jagada ei mõisteta.

Kõigist neist kogutud mõtetest said kirja järgmised read:

„Kõik siin ilmas aina tuleb ja läheb, tekib ja kaob. Kuid miski, mis kunagi ei muutu, on inimese igatsus puudutuse järele. Seda nii ärevatel aegadel kui rõõmupäevadel. Kui vahel

mõni puudutus ka midagi purustab, tuleb ikka järgmine, mis kaose korrastab, elu ja ilu loob ning taas leiva lauale toob.

Üks puudutus võib muuta maailma. Puudutusest saab alguse uus elu ning puudutus muudab mõtte elavaks. Elav mõte puudutab hinge ning hingepuudutus annab omakorda elule mõtte. Meis ja meie ümber on palju ammuseid puudutusi. Meie endi puudutused elavad omakorda edasi meie lastes, meie loomingus ja meie tegudes. Iga selline puudutus on side, on ühendus, mis seob meid ühte suure olemise looga. Looga, mille algust on meile ainult aimata antud ning mille lõpp on ajakardinate taga peidus. See on lugu meist ja meie puudutuste maailmast.”

Puudutus on idee, millest saab alguse lugu igatsusest, kohtumisest, inspiratsioonist, armastusest, valust ja võlust. See on lugu inimesest ja tema elust puudutuste maailmas. “

XIX tantsupeo ideekavandi ning kunstilise juhi konkursi komisjoni koosseis:

Angela Arraste, ERRSi esindaja, 2002. aasta IX noorte tantsupeo kunstiline juht, TLÜ koreograafiaosakonna tantsukunsti dotsent;

Kristjan Kurm, ERRSi esindaja, 1999. aasta XVII tantsupeo kunstilise toimkonna liige, 2009. aasta XIX tantsupeo kunstilise juhi assistent;

Jaanus Põlder, ERRSi esindaja, rahvamuusik;

Eino Pedanik, ELT SA nõukogu liige, EV Kultuuriministeeriumi nõunik;

Ene Vohu, ELT SA nõukogu liige, Tallinna Kultuuriväärtuste ameti nõunik;

Peep Ratas, ELT SA nõukogu liige, Eesti Kooriühingu juhatuse liige;

Andi Einaste, ELT SA nõukogu liige, mitme tantsupeo kunstilise toimkonna liige;

Ülle Feršel, RAKKi tantsu peaspetsialist, mitme tantsupeo kunstilise toimkonna liige;

Tarmo Tiisler, Eesti Rahvusringhääling, ajakirjanik

Rene Nõmmik, 2009. aasta XIX tantsupeo kunstilise juhi assistent, TLÜ koreograafiaosakonna tantsukunsti dotsent;

Ulrika Grauberg, koori- ja tantsujuht Läänemaalt;

Küllli Tüli, Eesti Rahvusringhääling, tantsupidude helirežissöör;

Lille-Astra Arraste, varasemate tantsupidude kunstiliste toimkondade liige;

Jüri Nael, koreograaf.

ERRS TUNNUSTAS PARIMAIID

ERRS tunnustas esmakordselt oma parimaid. Seltsi aastakontserdil anti pidulikult üle kuus nimelist lokulauda selleaastase eduka tegevuse eest rahvatantsu ja -muusika maastikul.

"Kinkisime lokulauad just seetõttu, et tavaliselt jääb õpetaja esinemiste ajal varju," ütles auhindu üle andes ERRSi juhatuse esimees Kalev Järvela. "Muidu tagasihoidlikult tagaplaanile jäävad suure töö tegijad saavad lokulauda kolistades nii oma tarmukast tegevusest enam märku anda".

Tunnustuse pälvisid Harjumaa tantsupedagoog Maido Saar, kes tänavusuvisele noortepeole Maa ja Ilm tõi välja enim tantsurühmi. Rahvamuusikaõpetaja Jaanus Põlderi juhtimisel mängis samal peol suurim rahvamuusikakollektiiv Virumaa Noorteorkester. Enim tantsurühmi viis I Naiste tantsupeole teenekas tantsupedagoog Ilma Adamson. Sellesuvine 1000 kilomeetri läbitantsimise projekt TeateTants tõi kaks tunnustust: projektijuht Eero Kiipli viis koju omanimelise lokulaua kui enim vabatahtlike kaasanu ja Saaremaa õpetaja Anne Keerd kui TeateTantsule enim rühmi toonu. Rahvamuusik ja õpetaja Ahto Nurk viis lokulaua koju, sest tema oli sel aastal Tartus toimunud ja Euroopa suurima folkloorifestivali Europeade nõutuim rahvamuusik.

RAHVATANTSUJUHTIDE KOOL ON JÄTKUVALT POPULAARNE

3. detsembril said Rahvakultuuri Arendus- ja Koolituskeskuses kokku rahvatantsujuhtide koolis õppida soovijad, keda sellel korral oli 34 inimest erinevatest paikadest üle Eesti.

Kandidaatidel tuli läbi teha katsumine kogenud tantsujuhtide silma all - osaleda treeningtunnis, valida muusika ja õpetada kodus ettevalmistatud etüüd kaaslastele. Valiku tegemine oli raske, kodutöö oli hästi tehtud ja tantsuoskus soovijatel olemas.

Tantsujuhtide kooli valiti välja 24 uut tantsujuhiks õppida soovijat. Need on tublid inimesed, kellel ei ole tantsualast eriharidust, kuid tegelevad rahvatantsuga oma põhitöö kõrvalt.

Selle pikaajaliste traditsioonidega koolituse eesmärgiks on anda põhjalikke teadmisi ja praktilisi oskusi eesti rahvatantsu alal. Korraldajate suur soov on, et ei katkeks järjepidevus meie rahvatantsumaastikul ja et iga koolitus kujuneks osalejale tõiseks ja meeldivaks kokkusaamiseks meie suurepärase õpetajatega- praktikutega.

Alustame jaanuaris uut tantsuringi . Edu ja kerget tantsujalga kõigile!

KAJA TAMMIK

koolitusjuht

HARJU JA TALLINNA RAHVAMUUSIKUD KOHTUSID

Novembris toimus Salme kultuurikeskuses XV Harjumaa ja Tallinna rahvamuusika õppepäev.

Päeva eesmärk oli Euroopa ja Ladina-Ameerika rahvamuusika, rütmika, rütmipillide tundma õppimine ja kasutamine. Valikuliselt tutvuti erinevate rahvaste muusika kavadega, mängiti pillirühmiti seda läbi ja lõputunnis ka koondorkestris. Mentorid Virve Lääne ja Ahto Nurk õpetasid kollektiivjuhtidele erinevaid tehnikaid ja mängimisviise, mida saab tulevikus oma kollektiivis kasutada

Osalesid muusikakoolide õpetajad, muusikalise eriharidusega rahvamuusika kollektiivide juhid ja õppinud pillimängijad vanuses 16- 80. Pillimehed olid Loopillist, Ants ja Liisu+Heli Neli täiskollektiividest, Nõmme pillikoorist, Piibarist, Kullo rahvamuusikud, Kukulinnust, Jõelähtme Muusika- ja Kunstikoolist, Tallinna Muusikakoolist ja EOR-st.

Koondorkestri tase oli väga hea, kõik olid head noodilugejad ja pillide valdajad. Oli väga jõuline ja aktiivne loomingupäev

VIRVE LÄÄNE

EGA SA UNUSTANUD!

ERRS ootab allkirjastatud kollektiivide otsetoetuse lepinguid 16. detsembriks 2011. Lepingut koos lepingu lisaga saab allkirjastada nii digitaalselt kui paber kandjal. Toetus kollektiividele kantakse üle veel sel aastal!

Kristi Paavel, ERRSi programmitoimetaja

KAKS ANALÜÜSI MAALE JA ILMALE

Eelmises ERRSi Teatajas alustasime Maa ja Ilma tantsupidude analüüside avaldamist. Siis ilmus Vanemuise balletijuhhi Mare Tominga kokkuvõte. Täna avaldame lühendatult 2002. aasta IX noorte tantsupeo kunstilise juhi, TLÜ koreograafiaosakonna tantsukunsti dotsent Angela Arraste ning Tartu Ülikooli soome keele ja kultuuri lektori Juha - Matti Aroneni arvamused.

ANGELA ARRASTE analüüsi täispikka versiooni soovitame lugeda ERRSi kodulehelt:

http://www.errs.ee/public/2011/Maa_ja_ilm_Angela_Arraste.doc

Alljärgnevalt on toodud vaid lühendatud variant:

Kuidas mõõta peo kvaliteeti?

Pakun välja lihtsa tõlgenduse – pidu on hea siis, kui ta ületab osapoolte ootusi. Seega peab pidu säilitama traditsiooni, et vastata ootustele ja uuenema, et ületada neid. Lavastajal lasub kohustus mõista kõikide osapoolte tundeid (empaatia), laskmata end häirida omaenese tunnetest.

Analüüsi informatsiooni kogumisest

- I kontsert – vaatajana mäe poolelt
- II kontsert – vaatajana laulukaares poolelt
- Tavapubliku tähelepanu koondumise jälgimine. (Tegin ühele pealtvaatajale ülesandeks jälgida ja pildistada nähtut oma soovi kohaselt – tulemuseks 700 fotost koosnev jada. Saadud fotodest koondasin tervikuks 100, selle põhjal on võimalik jälgida tähelepanu liikuvust).
- Tantsurühma juhendajana peol (proovid, vaba aeg, ekskursioonid, rühmapeod jne)
- Kõige peoga seonduva jälgimine linnaruumis ja meedias

Aspektid eraldi

1. **Traditsioonilisus.** (Alates Mait Agu lavastatud pidudest on noorte tantsupeod olnud uuenduslikumad).

- Tuli, rongkäik, puu istutamine, kalmistul käik, lõputants, tänamine, lõpumars, üldjuhtide tänusõnad tantsijatele – kõik põhilised elemendid olid kenasti paigas.
- Intervalli nihutamine ühe aasta võrra varasemaks ei kahjustanud traditsiooni.
- Koht - kuna Kalevi staadion oli pidude jooksul muutunud traditsiooniliseks toimumiskohaks, tekitas paljudele see muutus küsimusi. Mina isiklikult seda traditsiooni rikkumiseks ei pea, sest peopaikadeks on olnud kõik kolm võimalikku kohta – Kadrioru staadion, Lauluväljak ja Kalevi staadion.

2. Uuenduslikkus

- Ühtne teema ja tegevusruum laulupeoga.
- Ekraanide kasutamises oli uuenduslikkust, mis muutis peo paremini jälgitavaks ja võimaldas ruumi laiendamist etenduseväljast kaugemale (laululava taga oli võimalik etendust jälgida). Tavapubliku tähelepanu köitsid ekraanid olulisel määral, seda näitab fotode analüüs.

- Liikuvad kujundid ja peosümbolika kasutamine mõjus mõõdukalt uuenduslikuna.
- Publiku vabadus valida **kontsertsituatsiooni** või **festivalisituatsiooni** vahel tuli minu arvates peole kasuks. Mäe küljel oli võimalus vabalt külitada ja vabalt liikuda. Eriti tundus see sobivat väikelastega peredele ja neile, kel varasem laulupeomelu kogemus. Võib arvata, et see tõi peole uusi vaatajaid.
- Tundub, et pidu on arenenud osaliselt virtuaalsesse meediaruumi, mis omakorda seab lavastajale täiendavaid nõudmisi/oskusi. Julgen prognoosida, et tulevikus see tendents süveneb.

3. Jälgitavus

- I kontserdi jälgitavus (istekoht mäenõlval) oli nullilähedane, kusjuures lähemale liikudes nähtavus paranes. Ei kehtinud traditsiooniline reegel – kaugemalt-kõrgemalt näeb paremini. Siinkohal oleks vajalik märkida, et etendusruumis on olulisel kohal vaatajate istekohtade tõusunurk esitajate suhtes. Loodusliku istetribüüni kõrgus jäi lauluväljakul liiga madalaks ning seeläbi vähenes/kadus võimalus jooniste jälgimiseks. Lähemale liikudes korvas selle mingil määral tantsijate emotsionaalne esitus.
- Ekraanid kompenseerisid oluliselt nähtavuse puudujääke
- Päike pimestas vaatajaid – etenduse kellaeg oli valesti planeeritud
- II kontsert (istekoht laulukaare 21 reas) – jälgitavus parem.
- Häiris etenduse visuaalse raami puudumine
- Ekraanid täiendasid visuaalseid kujundeid (publikut jälgides, tundus kasutatud variant vajalik)
- Jälgitavust segasid helipostid, mis olid paigutatud laulukaare mõlemale küljele umbes ¼ kaugusele kaare kogumõõdust)
- Laulukaare kujust tekkinud valguste vahe (e laulukaarest tekkinud vari) varjutas oluliselt jooniseid
- Peo teistsuguse planeerimisega olnuks võimalik ülalmainitud puuduste mõju vähendada

4. Teema ja selle arusaadavus

- Teema meedias hästi lahtiräägitud, kuid peo tegevused, tekstid ja pildid ei toetanud arusaadavust, pigem vastupidi.
- Lugude jutustamine arusaamatu – kelle lugu? Arvan, et sõnumid lugudes vaatajateni ei jõudnud.
- Teleülekannet jälgides oli peo teema palju paremini mõistetav. Arusaadavust lisas ajakirjanduses ilmunud intervjuu Imre Sooäärega.
- Publiku äratundmisrõõm avaldus kõige selgemalt 3. – 4. kl. tantsu *Pesapuu* lavastuse joonise nägemisel (joonisel olevad käed ühendusid). Sõltumatu vaatleja on pildistanud seda motiivi kõige rohkem.

5. Emotsionaalsus

- I kontserdi emotsionaalsuse hävitas vaadatavuse puudumine. Tunded, mis tekkisid, põhinesid eelneval kogemusel tantsupidudest ja lauluväljaku kui erilise koha emotsionaalsel mõjul. Samas tekitas “festivalilik” vabadus üllatuslikult teistsuguse, positiivse meeoleolu.
- II kontserdil kandsid minu arvates suuremat emotsionaalsust *Ingerimaa õhtud* neidude esituses, valikrühmade esituses *Esimene valss*, võimleja esituskvaliteet koos vahendi kasutusega. Minule mõjus emotsionaalselt positiivselt õpetajate ja valikrühmade

koostantsu algus, kus Viidingu teksti ja Ehala muusika koossõnum pani tunnetama kaduvust, sellepärast olin tantsu lavastajaga sama meelt – mitte kasutada erilisi mustreid, vaid jätta ruumi kuulamisele. Oskus, näiliselt lihtsate vahenditega tabada publiku emotsiooni, näitab lavastaja empaatiavõimet – üks parematest näidetest on eelmisel peol etendunud *Tuulevaiksel ööl*.

- Kuigi publik reageeris aplausiga nii Eesti kaardi kui karujooniste nägemisele, pean seda pigem *äratundmisrõõmuks*. Samas on väga loogilised ja põhjendatud mõlemad visuaalide valikud.
- Minule isiklikult avaldas muljet ka meeste jõuline koostants, mille kujundlik lahendus (Muhu määnd) toetas jõulist liikumiskeelt.
- Ilmselt õnnestus ka lõpulugu - publik tõusis. Siiski pean tõdema, et kulminatsiooni jõulisus ei olnud piisav.
- Võib arvata, et üheks emotsionaalsuse kahandavaks teguriks oli tantsijate väsimus. (6000 tegelast pöördusid arsti poole ja suur osa kurnatuse tõttu).
- Emotsionaalselt eredamad on olnud *Tuulevaiksel ööl* üldtantsupeol ja *Saatanlik naine* võimlemispeol.

6. Visuaalne kujundus

- Ühtset visuaalset kujundust sellel peol ei tekkinud. Ilmselt ei pidanud pealavastaja vajalikuks allutada teema ühtsele kontseptsioonile.
- Pildid ja mustrid tundusid pigem juhuslikud
- Kasutati kordusi (Eesti kaart), kuid kasutamata jäi võimalus näidata kordust arengus. Kujundite üleekspluuteerimine kahandab väärtust.
- Samas andis erinevate lillemotiivide kujutamine/kasutamine märku loomingulisest vabadusest ning oskustest huvitavalt rakendada peosümboolikat.
- Eriti tugeva kujundina mõjus *Pesapuu* semiootiline sõnum – **ühendamine - käe ulatamine**, mis kannab mitmeid sügavaid tähendusi.
- Väga efektselt mõjus võimlejate värvide mäng.
- Mõneti häiris lavastamine seljaga publikusse.

Visualiseerimine on minu arvates üks olulisi aspekte, millele tuleks edaspidi erilist tähelepanu pöörata. Ullo Toomilt pärineb termin – **KUJUNDTANTS** (liikumiste tulemusena moodustakse erinevaid skeeme, sümboleid ja mustreid). Kujundtantsimisel baseerub Toomi sõnul koreograafiline tekst lihtsatel põhiliikumistel. Arvan et tuleks kasuks, kui professionaalsete lavastajate, muusikute, kunstnike, kirjanike kõrvale kaasatakse ka professionaalsete oskustega visualiseerija (nimetatagu seda kuidas tahes – semiootik, kujundkunstnik).

7. Muusika

- Kõikide tantsumuusikate terviklikkuse tunnetust ei tekkinud, ehkki oli mitmeid huvitavaid teoseid.

8. Tekstid

Teksti kasutamine tantsulavastuses on lisaväärtus, mis võimaldab lahti mõtestada teemat, suunata vaataja tähelepanu, selgitada tegevust või toetada meelsust. Minu arvates olid need võimalused suuresti läbi mõtlemata.

- Tekstid ei toetanud lavastuse tervikut.
- Tekstid mõjusid kaootilistena ning mõnel juhul olid liialt kaetud muusikaga.
- Tekstide ettekandmisel tulnuks kasuks professionaalse näitleja kaasamine või siis vajanuks lugeja professionaali näpunäiteid.

Vaba mikrofoni korral oluks teksti edasiandmise intonatsioon seotud spontaansusega ning tundunud loomulikuna.

9. Etenduse areng ja tempo

Etenduse kulminatsioon või kulminatsioonid, mida lavastaja oli arvatavasti planeerinud ei tõusnud minu arvates piisavalt esile.

Kulminatsiooni elemente kandsid laulude tekstid, kuid ülejäänud lavastuslikud võtted ei pakkunud piisavat tuge.

10. Lavatagune tegevus

Lavatagune tegevus hõlmab proovide korraldamist, kogu etenduse ühendamist, transporti, tantsijate vaba aega, toitlustamist ja palju muid toetavaid tegevusi. Puudutamata seda valdkonda sügavamalt, tahaksin mainida positiivselt *Käsitöötelgi* tegevust. Uudne ja loov lähenemine, võimalus osaleda töötubade tegevuses kandis suuresti noortele mõeldud sündmuse eesmärki.

Veel pean oluliseks, et tantsu valdkond oli peoruumis esindatud huvilistele mitme telgiga.

11. Terviklikkus – koos peole eelnevate ja järgnevate tegevustega

- Peole eelnenud lugude/jutu kirjutamise võistlus ei seostunud peoga.
- Pean väga positiivseks erinevaid **eesti asja** tutvustavaid teleklippe. Minu arvates jäid ka need ikkagi eraldiseisvateks.

Tantsupeo põhiväärtuste taastootmine.

Mulle on alati pakkunud naudingut jälgida “iselavastuvaid” väljamarsse, kus koreograafia sünnib spontaanselt. Loodan, et järgmistel pidudel leiab kasutust tantsijate fantaasia tohutu potentsiaal. Millegipärast oli see keelatud (tantsuline liikumine ja kujundite tegemine) rongkäigus. Ehk oli selle põhjuseks eelneva peo rongkäigu probleemid.

Kuidas siis pidu oli? Kordan siinkohal alguses öeldut.

- Hindan kõige rohkem peo protsessis autorite kindlameelset soovi tekitada tantsu- ja laulupeole ühtne tegevusruum. Kuulusin idee põhimõtteliste toetajate hulka. Uuenduslik lähenemine tekitas mitmeid emotsioone, nõudis konstruktiivseid läbirääkimisi ja tegevusi, kergitades tõsiseltvõetavana teema etendusväljaku vajadusest ning tõi välja etendusväljakule oluliste tingimuste vajalikkuse.
- Samas tõden ka seda, et lõivu maksti nii lavastusliku kui etendamise poole pealt. Kuid arvan, et tantsupeotraditsiooni elujõulisust silmas pidades, tuleb seda aktsepteerida kui positiivset riskivõttu.
- Samas kujunes muljetavaldavaks teleülekanne, mis on minu arvates väga oluline väljund ennekõike huvi äratamise aspektist.

TAGANTJÄRELE TARKUS

Etendusruumi valikuid tantsupeo läbiviimiseks on aastate jooksul olnud vaid ühe käe sõrmedel üles lugeda (sedagi jääks paljuks). Ka sõnakasutuses kipume ütleva – **tantsustaadion**, miks mitte midagi suupärasemat. On hea, et kerkis üles peo kui ühtse tegevusruumi küsimus laiemas mõttes (mitte kokkulangevates ruutmeetrites). Ehk ongi varsti (2018.a.) võimalik, et tantsupeoetendusteks kasutatav paik omab selleks etteplaneeritud võimalusi, inspireerides seejuures lavastajaid ning andes ka tantsijatele mugavad paiknemisalad ja ehk loob see etendusruum võimalusi kõikidele teatritele vabaõhuetenduste korraldamiseks, kuulusid ju viimased alati laulupeo viimase päeva kavva.

Olen optimist!

JUHA-MATTI ARONEN: „Maa ja ilm – üks pidu, mitu erinevat elamust“

Noortepeo „Maa ja ilm“ puhul on räägitud palju uuendustest – noored tegijad tõid tantsu Laululavale, mis oli muidugi teistmoodi kui harjumuspärane pidu Kalevi staadionil.

Sain võimaluse osaleda peol vaatleja rollis, nägin mitut erinevat pidu ja sain mitu erinevat elamust sõltuvalt sellest, kust tantsu vaatasin. Tutvusin tantsudega juba enne pidu interneti vahendusel, vaatasin erinevaid proove (esimest läbimängu laulukaare all, peaproovi aga nõlva teisest reast), esimesel kontserdil oli mul au istuda Mere loožis, teisel kontserdil aga sõpradega nõlval viimases pingireas. Iga elamus oli isemoodi ja pani jälgima erinevaid asju. Tantsupidu on tõepoolest mitmekülgne ja -kihiline suurte võimaluste ja sügava mõjuga eesti kultuuri osa.

Uuendustest rääkides on vähem tähelepanu pälvinud peo kava ja selle mõte. Tahan siinkohal tänada tegijaid – juhte ja tantsijaid – toomast publiku ette värskel moel kava, milles olid selgelt näha eesti tantsu erinevad kihid – pärimustantsul põhinevad osad, meenutused 19. saj. ärkamisajast ja 1980ndatest ning pärlid rahvatantsuliikumise seest. Juleti teha asju mitte üleliigselt väljapeetult (*Sinna-tänna*), ja nägime ka ühe läbimõeldud tantsutüübi arendusi (*Polkapõimik*).

Ajalehtedes on mitu korda kirjutatud ja kõik juba teavad, et niisugust visuaalset, mustritel põhinevat ilu nagu eelmistel pidudel, oli seekord võimalik nautida ainult laulukaare alt vaadates. Rangest sümmeetriast loobumine ja rahvapärase ornamendi, peo logo kasutamine erinevates variatsioonides oli lihtsalt ilus. Varemgi kasutatud motiividest aga nt. Eesti kaart kordus esimesel kontserdil koos avamisega kolm korda ja ei joonistunud alati selgelt välja.

Võib-olla sellepärast, et tantsu vaadati kohas, kus on harjutud muusikat kuulama, tõmbaski **helikujundus** endale rohkem tähelepanu. Tehniliselt oli raskusi etenduste algustes ja võimendus oli üsna kõikuv ka kontsertide jooksul, mõnes kohas nt *Päikesejänkude* lõpus oli heliefekti peaaegu valus kuulata, samuti *Pärnumaa reinlendri* bandžot. Tantsuala oli võrdlemisi väike ja kattis vaataja vaateväljas ainult osa, ka sellepärast oli muusika osa meeoleu tekitamisel suur. Kahjuks üleminekud stiilist ja emotsioonist teise olid selles tantsus järsemad, mis veidi killustas tervikut, nt *Rehetoa tantsudest Kalli-kallisse* üleminekul. Seal, kus joonise poolt pakutud vaheldust polnud võimalik eriti näha, pani vaataja-kuulaja tähele ka seda, kui suur osa etendusest tantsiti sarnases aeglase polka tempos.

Maa ja ilm on lai teema, millesse mahuvad kõik maailma tantsud. Kontsert koosneski üsna erinevatest numbritest. Jäin igatsema osade omavahelist sidumist, suurema terviku tekkimist. Seda oligi hästi näha logo kasutamises, pildialbumi näitamises ekraanil ja vahetektides, aga tantsust kui sellisest ei sündinud suurt kaart. Väga positiivselt on meeles need osad, kus mingi teema või element kandus plokist teiseni, arenes ja sidus neid, nt sarnased tuurid *Kangakudumises ja Rehetoa tantsudes* ja sellest jälle **edasi Minu Eestimaasse**; valsid, mis tõid kavva hingamisruumi ning laulutantsuosad. Meeldis ka tantsude selge tantsulisus ja eristumine võimlemisest, mis oli igati hoogne ja ilus.

Peo algus ja lõpp polnud kahjuks ülejäänud kava tasemel. Vaba liikumine, kogunemine ja väljakul olemine nõuab enesekindlust, tegemisse sisseelamist ja sära, mida juhtides-koreograafides endis kindlasti olemas, aga arusaadavalt kõigil noortel harrastajatel mitte. Ilma koreograafiata pealetulekuid ja väljakult lahkumisi oli palju ja parimal juhul oleks see

andnud hingamispausi ja uut jõudu järgmisele tantsule. Kahjuks vähemalt nõlvalt vaadates ei kandnud need osad edasi – tantsijal polnud pahatihti meeles, et ta ikka veel esineb publiku ees, mis siis, et tantsukoreograafia või muusika läbi said.

Nagu öeldud, oli erinevatest kohtadest võimalik jälgida erinevaid asju. Ei tahaks otse ütelda, et kaare alt vaadates oli kõik parem. Tõsi küll, nõlvapoolne publik ei hakanud spontaanselt kaasa laulma või püsti tõusma, nagu seda tehti kaare all, ja sealt oli ka joonist näha ainult osaliselt, aga omakorda kõrgelt kaare alt jäid tantsijad kaugele, pilt väikseks. Nõlvalt oli, vastupidi, hea vaadata üht tantsijat või paari osana rühmast või joonisest, nende tantsuoskust ja asjasse keskendumist. Ebaühtlane tase tuli selgelt välja.

Kiviparketi peal võib-olla oli teistmoodi tantsida kui murul või saalis, aga see pole üldse võimatu ülesanne, kui terve keha mängu panna. Pahatihti samme või pöörlemisi ei tehtud lõpuni. Kas jõuame lisaks tantsudele õpetada noortele ka tantsimist? Nõlvalt oli nauding vaadata neid osi, millesse oli hea sisse elada (*Velekeseq, Rätti tooma*, valsid jne), ning neid tantsijaid kellest oli näha julgust ja puhast naudingud oma tegemisest (paljud poisid *Polkapõimiku* ajal *Kingsepa tantsus*, noored *Tõmba Jüris*).

Võtmata seisukohta selles osas, kus järgmised peod tantsitakse, tahaks rõhutada päevade head atmosfääri. Mul oli iga päev aega jalutada ringi, vaadata ja kuulata proove. Üsna paljud lauljad vaatasid tantsuproove ja vastu pidi. Telkide tegemised tõstsid peo päevad laiemaks rahvakultuuri ürituseks.

Väikeste muudatustega oleks mu meelest võimalik arendada ka tantsupidu Laululaval. Tantsu ala servadesse on vaja märgistust mis annaks tantsule raami, kui dirigendi pulti oleks võimalik tantsu ajaks eest ära lükata, oleks ruumi palju rohkem ja vaade parem. Nõlvalt tasuks ära võtta esimesed kümnekond pingirida mis parandaks jälgimisvõimalusi. Väljakule sissetulekud võib teha kas publiku vahekäikudest või servadest väljaku keskele nõnda, et servadest ei tõmmataks eesriiet vaataja ette. *Kangakudumisest* oleksid kõik saanud aru, kui joonis oleks olnud 90 kraadi keeratud ehk vertikaalis.

Kui arvesse võtta veel rohkem tantsupaiga omapära, on võimalik igas kohas ilusaid pidusid teha ja võimendada seda, mis just selles kohas hea. Laululavaesisel oli igat tantsijat hästi näha, ta polnud ainult keha ilusates riietes rühma sees. Võib-olla on niisugune isiku oma vastutuse rõhutamine ka kooskõlas meie aja üldisema suhtumisega. Juba saime näha ilusat tantsu ja veelgi on võimalik parandada tehnilist tantsuoskust igasugusel pinnasel, kontakte ja emotsioone paariliste vahel, rühma sees ja terve tantsiva väljaku vahel. Tants ei jää ainult soorituseks, nagu tihti juhtub siis, kui tantsijad on kaugel ja tähtis vaid joonis, vaid sellesse õpitakse sisse elama ja seda on võimalik võimendada ka ise kaasa lauldes. Praegugi laulsid paljud tantsijad ja juhid spontaanselt lindile kaasa – just nagu Laululaval täiega tantsides peabki!

(Artiklites kasutatud fotod on pärit www.laulupidu.ee)

PANE TÄHELE

VIII talvine tuhamägede tantsupidu toimub 11. veebruaril Kohtla-Nõmme Kaevandusparkmuuseumis.

Vaata lähemalt <http://www.errs.ee/?id=62840>

KURSUS: ABIKS ALGAJALE TANTSUJUHILE

Kursus annab teadmised ja esmased põhioskused eesti rahvatantsu alal ja kindlustunne algajale tantsujuhile tööks rühmaga.

Kursuse sisu:

- Eesti tantsu põhisammud
- Oskussõnastik
- Kehakool
- Tantsukirjelduste lugemine
- Treeningtunni ülesehitus
- Töö muusikaga
- Tantsude (pärimustantsu, XX sajandi I poole seltskonnatantsu ja autoritantsude) valik repertuaari rikastamiseks
- Tantsujuhi vastutus, eetika

Sihtgrupp: Väheste kogemusega ja algaja tantsujuht

Aeg: 20. - 21. jaanuar, 3.- 4. veebruar (Viljandi talvine tantsupidu)
30.- 31. märts, 13.-14. aprill, 4.-5. mai. Kokku 10 päeva

Läbiviimise koht: Rahvakultuuri Keskus J. Vilmsi 55, Tallinn, veebruari õppus Viljandis

Õpetajad: Maie Orav, Ene Jakobson, Helena-Mariana Reimann, Ilma Adamson, Vaike Rajaste, Lille-Astra Arraste, Ülo Luht, Virve Kurbel

Koolitusjuht: Ülle Feršel

Kursuse tasu: 250 €

Kursuse õpiväljund: Kursuse läbinud on omandanud tantsualased põhiteadmised, tunnevad treeningtunni läbiviimise üldiseid põhimõtteid, oskavad lugeda tantsukirjeldust ja õpetada valiku tantsudest.

Registreerumine: Kuni 19. detsembrini tel 6009291 või e-posti aadressil keskus@rahvakultuur.ee.

PALJU ÕNNE

4.01 Riho Pohla 40
6.01 Grete Polding 40
14.01 Anita Kreen 45
26.01 Alevtina Leppmaa 55
31.01 Merle Kingla 50

Järgmine ERRSi Teataja ilmub jaanuaris. Kaastööd oodatud 10. jaanuarini aadressil kadri@errs.ee (Kadri Valner)